

BOMENSTRUCTUURPLAN

- GEMEENTE MAASDRIEL -

BTL

Advies

WELLSEIND WELL AMMERZODEN HEDEL VELDRIEL KERKDRIEL HOENZADRIEL ALEM HURWENEN ROSSUM HEEREWAARDEN

OPGESTELD: AUGUSTUS 2009

BOMENSTRUCTUURPLAN GEMEENTE MAASDRIEL

versie: definitief eindconcept
datum: Augustus 2009
project: Bomenplan gemeente Maasdriel
projectnummer: 228646

Opgesteld door: BTL Advies,Oisterwijk
p: Postbus 385,
5060 JV Oisterwijk
t: 013 52 99 555
f: 013 52 99 550
e: advies@btl.nl
w: www.btladvies.nl

voor: Gemeente Maasdriel
p: Postbus 10.000
5330 GA Kerkdriel
t: 0418-63 88 88
f: 0418-63 88 00
e: info@maasdriel.nl
w: www.maasdriel.nl

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	5
Inleiding	7
1 Bomenstructuur	9
1.1 uitgangspunten bomenstructuur	9
1.1.1 bestaand beleid	10
1.1.2 landschapsstructuur	12
1.1.3 stedenbouwkundige en wegenstructuur	13
1.1.4 huidige boomstructuur	15
1.2 gewenste bomenstructuur	15
1.3 actiepunten boomstructuur	18
2 Technische en ruimtelijke richtlijnen	20
2.1 streven naar duurzame bomen	20
2.2 technische en ruimtelijke richtlijnen	21
2.3 locatiegebonden richtlijnen	23
3 Conclusies	24
Bijlage 1 Bomenstructuurkaart	25

INLEIDING

Rijen van essen, populieren en wilgen in het buitengebied en groepjes monumentale kastanjes, eiken en lindes binnen de kernen zijn voorbeelden van karakteristieke bomen in de gemeente Maasdriel. Deze boombeplantingen dragen in belangrijke mate bij aan de kwaliteit van de buitenruimte. Terwijl gazons en heestervakken na circa 25 jaar versleten zijn, kunnen boomsoorten als eiken en lindes gemakkelijk 100 jaar oud worden. Hierdoor zijn bomen een blijvende waarde in een vaak snel veranderende situatie. Door deze lange levensduur is het van extra groot belang dat het toekomstbeeld en het beleid omtrent bomen is vastgelegd. Dit bomenstructuurplan beschrijft de gewenste structuren en de hoofdlijnen van het boomebeleid. Daarmee fungeert dit plan zowel als een bomenstructuur-, als een bomenbeleidsplan.

Het buitengebied van de gemeente Maasdriel wordt gekenmerkt door een open agrarisch cultuur- en rivierenlandschap. De rivieren hebben grote invloed gehad op het ontstaan van het landschap. Zo hebben de rivieren bijgedragen aan het ontstaan van het vlakke rivierklei polderlandschap(komgronden) en de hoger gelegen delen zoals oeverwallen en stroomruggen.

Ook de verschillende dorpen Wellseind, Well, Ammerzoden, Wordragen, Hedel, Velddriel, Kerkdriel, Hoenzadriel, Alem, Hurwenen, Rossum, Wordragen en Heerewaarden verschillen onderling van karakter. De bomen dragen in belangrijke mate bij aan de karakteristieken van de kernen. Nadrukkelijk is gezocht naar de verschillen tussen de verschillende kernen en landschapstypen om de diversiteit te bevorderen en het verschil in identiteit te stimuleren. Bomen maken kenmerkende verkaveling-, wegen- en cultuurhistorische patronen zichtbaar, daarnaast verbinden deze boomstructuren de dorpen onderling en de dorpen met het buitengebied.

Bomen vormen een biotoop voor vele soorten fauna. Vogels bijvoorbeeld leven en nestelen in bomen, waarbij met name oudere bomen gebruikt worden door zeldzamere soorten. Vogels vinden hun voedsel in de bomen en gebruiken de beschutting van de kroon. Vleermuizen gebruiken bomen als nestgelegenheid en ter oriëntatie bij het jagen. Bomen bieden beschutting tegen wind, regen en zon, waardoor onder de boom een bijzonder micromilieu ontstaat.

De genoemde functies van het huidige bomenbestand staan onder druk: te grote bomen in smalle straatprofielen, of te dicht op elkaar geplante bomen leiden tot klachten van bewoners. Daarnaast komen ziekten voor die de groei van bomen vertragen of zelfs de dood tot gevolg hebben. Om de problemen te voorkomen dient te worden overgegaan naar een bewustere wijze van aanplant en beheer van bomen. Dit bomenstructuurplan vormt de basis voor het ontwikkelen en behouden van een waardevolle en duurzame boomstructuur. Dit plan is opgesteld door BTL Advies in nauwe samenwerking met de afdeling "Openbare werken" van de gemeente Maasdriel.

De doelstelling voor het bomenstructuurplan is:

Het omschrijven van de gewenste boomstructuur en inrichtingsrichtlijnen voor alle gemeentelijke bomen binnen de gemeente en daarmee te komen tot een waardevolle, karakteristieke, veilige en duurzame boomstructuur.

waardevolle bomen

karakteristieke boom

De kwalificaties die als doel van de gewenste boomstructuur worden genoemd, kunnen als volgt omschreven worden:

Waardevol: de boomstructuur moet door haar verschijningsvorm en standplaats een positieve bijdrage leveren aan het woongenot en de kwaliteit van de dagelijkse woon- en werkomgeving; daarnaast kan een boomstructuur haar waarde ontleen aan een ecologische betekenis of representatieve betekenis;

Karakteristiek: de boomstructuur moet bijdragen aan de identiteit en herkenbaarheid van de verschillende dorpen, wijken en landschapstypen van de gemeente Maasdriel. Door verschillen in open en dichte, natte en droge, uniforme en afwisselende gebieden te versterken met de boomstructuur wordt vervlakking van het landschap tegengegaan en ontstaan locaties die typerend zijn voor die bepaalde plek;

Veiligheid: doordat bomen vaak in woonwijken of naast wegen staan is de veiligheid van het bomenbestand zeker een belangrijk doel bij het beheer van de bomen;

Duurzaamheid: Het bomenbestand in Maasdriel bestaat uit ruim 16.000 bomen, die in eigendom en beheer zijn van de gemeente Maasdriel. Naast deze gemeentelijke bomen staan binnen de gemeentegrenzen veel bomen van derden, zoals particulieren, bedrijven, terreinbeherende instanties en provincie Gelderland. In dit bomenstructuurplan wordt gestreefd naar een boomstructuur, die toekomstgericht is. Er wordt dan ook voornamelijk ingezet op bomen die kunnen uitgroeien tot volwassen en monumentale afmetingen, zodat een duurzaam boombestand gewaarborgd blijft en ontwikkeld wordt.

Leeswijzer

Dit bomenstructuurplan bestaat uit twee afzonderlijke plannen:

Deel 1 Bomenstructuurplan

In hoofdstuk 1 is op basis van geformuleerde uitgangspunten de gewenste boomstructuur uitgewerkt. In hoofdstuk 2 zijn richtlijnen uitgewerkt voor nieuw aan te planten bomen en toetsingen van bestaande bomen.

Deel 2 Boomwaarderingssysteem

Het boomwaarderingssysteem, vormt de basis voor de instandhouding van waardevolle bomen binnen de gemeente. Het boomwaarderingssysteem richt zich zowel op de gemeentelijke, als particuliere bomen.

1 BOMENSTRUCTUUR

Het buitengebied van de gemeente Maasdriel wordt gekenmerkt door een open agrarisch cultuur- en rivierenlandschap. De rivieren hebben grote invloed gehad op het ontstaan van het landschap. Zo hebben de rivieren bijgedragen aan het ontstaan van het vlakke rivierklei polderlandschap(komgronden) en de hoger gelegen delen zoals oeverwallen en stroomruggen.

Ook de verschillende dorpen Wellseind, Well, Ammerzoden, Wordragen, Hedel, Velddriel, Kerkdriel, Hoenzadriel, Alem, Hurwenen, Rossum, Wordragen en Heerewaarden verschillen onderling van karakter. De bomen dragen in belangrijke mate bij aan de karakteristieken van de kernen. Nadrukkelijk is gezocht naar de verschillen tussen de verschillende kernen en landschapstypen om de diversiteit te bevorderen en het verschil in identiteit te stimuleren. Bomen maken kenmerkende verkaveling-, wegen- en cultuurhistorische patronen zichtbaar, daarnaast verbinden deze boomstructuren de dorpen onderling en de dorpen met het buitengebied.

Bomen vormen een biotoop voor vele soorten fauna. Vogels bijvoorbeeld leven en nestelen in bomen, waarbij met name oudere bomen gebruikt worden door zeldzamere soorten. Vogels vinden hun voedsel in de bomen en gebruiken de beschutting van de kroon. Vleermuizen gebruiken bomen als nestgelegenheid en ter oriëntatie bij het jagen. Bomen bieden beschutting tegen wind, regen en zon, waardoor onder de boom een bijzonder micromilieau ontstaat.

De genoemde functies van het huidige bomenbestand staan onder druk: te grote bomen in smalle straatprofielen, of te dicht op elkaar geplante bomen leiden tot klachten van bewoners. Daarnaast komen ziekten voor die de groei van bomen vertragen of zelfs de dood tot gevolg hebben. Om de problemen te voorkomen dient te worden overgegaan naar een bewustere wijze van aanplant en beheer van bomen. Dit bomenstructuurplan vormt de basis voor het ontwikkelen en behouden van een waardevolle en duurzame boomstructuur. Dit plan is opgesteld door BTL Advies in nauwe samenwerking met de afdeling "Openbare werken" van de gemeente Maasdriel.

1.1 uitgangspunten bomenstructuur

De landschappelijke onderlegger, (bepaald door geologie, geomorfologie, ecologie, hydrologie en menselijk handelen) heeft grote invloed gehad op hoe het landschap met zijn bijbehorende patronen zich heeft gevormd. Telkens nieuwe ontwikkelingen hebben geleid tot nieuwe tijdslagen, die leesbaar zijn in het landschap. Deze landschappelijke onderlegger is vaak ook herkenbaar in stedenbouwkundige patronen, wegen en groenstructuren. Door deze specifieke identiteit te analyseren en de bouwstenen ervan te ontrafelen kan de identiteit gewaarborgd en in de toekomst doorontwikkeld worden.

De doelstelling van dit Bomenstructuurplan omvat onder andere het streven naar een karakteristieke boomstructuur, dat ondersteuning biedt aan landschappelijke, stedenbouwkundige en wegenstructuren.

Naast het ondersteunen van karakteristieke structuren is bij de ontwikkeling van dit bomenstructuurplan nadrukkelijk aansluiting gezocht bij andere beleidsplannen, die van invloed zijn op de boomstructuren binnen de gemeente. In de volgende paragraaf worden

de voornaamste beleidsplannen, met de daaruit voor de boomstructuur belangrijkste uitgangspunten benoemd.

1.1.1 bestaand beleid

StructuurvisiePlus gemeente Maasdriel

Gemeente Maasdriel beschikt over een StructuurvisiePlus. Deze visie heeft als belangrijkste doel de diverse beleidsstukken die voor alle afzonderlijke kernen aanwezig zijn op elkaar af te stemmen en te integreren. (bron: StructuurvisiePlus Maasdriel 2004-2015 d.d juni 2004)

Om de ontwikkelingen en de huidige kwaliteiten van zowel het stedelijk als landelijk gebied veilig te stellen en daarmee te behouden en te versterken worden enkele uitgangspunten genoemd die ook voor dit bomenstructuurplan van belang zijn:

Algemeen

- versterken van de eigen identiteit (groene gemeente, kwaliteit van de dorpen, herkenbaar landschap);
- behoud en versterken van cultuurhistorische landschappelijke en ecologische waarden, elementen en structuren;
- benutting en versterking van de duurzame dragers van landschap en kern:
- behoud en versterking van de landschappelijke en ecologische infrastructuur;
- verbetering van de wegen- en groenstructuur door het nastreven van een duurzaam verkeersveilige situatie en het verhogen van de omgevingskwaliteit.

(Voor de overige uitgangspunten, doelen en achtergrondinformatie wordt verwezen naar "StructuurvisiePlus Maasdriel 2004-2015 d.d juni 2004")

Landschapsplan gemeente Maasdriel

Naast de StructuurvisiePlus beschikt de gemeente over een landschapsplan waarin wordt ingezet om de landschappelijke waarden en kwaliteiten voor nu en voor de toekomst vast te stellen. In het landschapsplan zijn doelstellingen geformuleerd. Hieronder worden de doelstellingen benoemd die op dit bomenstructuurplan van invloed zijn:

- behoud van de identiteit van de komgebieden en oeverwallen en het kleinschalige karakter van het landschap;
- behoud van de beleving van cultuurhistorische waarden;
- versterken van de ruimtelijke overgangen van de dorpen naar het omliggende landschap.

(Voor de overige uitgangspunten, doelen en achtergrondinformatie wordt verwezen naar "Landschapsplan Bommelerwaard d.d. 7 november 2003")

Ontwerp landinrichtingsplan voor de ruilverkaveling "Land van Maas en Waal"

Een klein gedeelte (noordoostelijke punt) vormt onderdeel van het land van Maas en Waal. In het kader van de ruilverkavelingen heeft Dienst Landelijk Gebied, op basis van beleid, wensen en knelpunten in de huidige situatie en de ontwikkelingskansen die er liggen dit plan voor het Land van Maas en Waal opgesteld.

In het ontwerp worden twee functies gescheiden:

- Landbouw – binnendijks
- Natuur – buitendijks

De volgende uitspraken zijn in belangrijke mate bepalend voor de omgang met bomen in het gebied nabij Heerewaarden:

- De overlaten in dit gebied worden geaccentueerd door deze zoveel mogelijk open te laten. In de overlaat tussen de beide polders, het Waalse Gat, kan het overgebleven stroompje worden verbreed. De inrichting wordt uitgewerkt in relatie met de inrichting van de uiterwaarden.
- Vanaf de kruising met de Maasdijk loopt de Van Heemstraweg door het landschap bij Heerewaarden. De weg ligt hier niet op de oeverwal, maar doorsnijdt de polders (voormalige opwassen, eilanden). De dijkringen rond deze polders zijn hier voor het landschap van meer betekenis dan de Van Heemstraweg. Juist hier, waar de weg eigenlijk een vreemde eend in de bijt is, is de Van Heemstraweg beplant. Als deze beplanting kaprijp is, zou hij niet meer vervangen moeten worden.

Kortom: er wordt gestreefd naar openheid, zonder begeleidende boombeplantingen langs wegen.

1.1.2 landschapsstructuur

bebouwing op oeverwal

populieren rij in kleigebied

natte graslanden

De gemeente Maasdriel wordt aan de noordkant en de zuidkant begrensd door rivieren. Aan de noordkant stroomt de Waal en aan de zuidkant de Maas. Tussen Geldermalsen en 's-Hertogenbosch ligt het gebied de Bommelerwaard. De gemeente Maasdriel ligt voor een groot deel in de Bommelerwaard. Dit gebied is te karakteriseren als een *weids, agrarisch, cultuur- en rivierenlandschap*, dat wordt gekenmerkt door bescheiden hoogteverschillen. De hoogteverschillen worden gevormd door zandige stroomruggen en oeverwallen, die een scheiding vormen tussen de uiterwaarden met de lager gelegen kleiige komgronden. Mede doordat de oeverwallen en stroomruggen van oudsher de eerst bewoonde en meest intensief gebruikte gebiedsdelen vormden is de Bommelerwaard door de provincie aangemerkt als een gebied met een zeer hoge kwaliteit aan cultuurhistorie. In de loop der tijd ontstonden grillige verkavelingspatronen die nu nog steeds herkenbaar in het landschap liggen. Een voor de bomen belangrijk eigenschap van het polderlandschap is de kleiige ondergrond, zo staan in dit gebied overwegend rivierkleigebied soorten als populieren, essen en wilgen. Het grondgebied van de gemeente herbergt belangrijke natuurwaarden. Natuurwaarden worden gevormd door natte graslanden en drogere stroomruggronden met houtwallen en bomen.

De toegepaste bomen op de zandige stroomruggen en oeverwallen zijn hoofdzakelijk eiken en linden. Deze soorten kunnen worden beschouwd als karakteristieke soorten voor de zandige hogere gronden.

(Voor meer informatie over het landschap en het ontstaan ervan wordt verwezen naar: "StructuurvisiePlus Maasdriel 2004-2015 d.d juni 2004")

Met dit plan wordt vanuit de landschapsstructuur ingezet op:

- Bij nieuwe aanplant van bomen op de hogere zandige gronden wordt gestreefd naar eiken of linden.
- Op de kleiige komgronden wordt voornamelijk gestreefd naar essen en populieren.

1.1.3 stedenbouwkundige en wegenstructuur

De oorspronkelijke situering van de oeverwallen en de ligging van de rivieren hebben geleid tot oost-west gerichte verkaveling en wegenpatroon wat kenmerkend is voor dit gebied. Elk dorp van de gemeente Maasdriel heeft een eigen ontstaansgeschiedenis en opbouw. De historische (lint)bebouwing en ontsluitingsstructuur is in veel gevallen nog duidelijk herkenbaar.

karacteristieke lindestructuur
in Alem

leilinde in Ammerzoden

waardevolle kastanjes in
Heerewaarden

Vrijwel alle dorpen hebben een aantrekkelijke en cultuurhistorische dorpskern welke in scherp contrast staat met de vele naoorlogse uitbreidingswoonwijken en grootschalige bedrijventerreinen. De opzet van deze woonwijken en industrieterreinen kent een duidelijke afwijkende schaal, maat, verkavelings- en bebouwingsstructuur.

De provinciale wegen vormen de belangrijkste verbindingen, daarnaast zijn er dorpsontsluitingswegen, die de dorpen onderling verbinden en wijkontsluitingswegen die de verschillende buurten binnen de wijken verbinden. De nieuwere wijkontsluitingswegen vormen vaak ronde vormen, die niet aansluiten bij de oudere rechte structuren.

(Voor meer informatie over de wegenstructuur en het ontstaan ervan wordt verwezen naar: "StructuurvisiePlus Maasdriel 2004-2015 d.d juni 2004")

Met dit plan wordt voor de gehele gemeente ingezet op het handhaven en versterken van de karakteristieke boomstructuur door:

- Provinciale wegen laten aansluiten op het landschap en daar waar mogelijk accentueren met een boombeplanting.
- Waarmogelijk de nevenstructuur begeleiden met een boomstructuur.
- De belangrijkste wegen die richting de kern leiden begeleiden met een boomstructuur
- De bomenstructuur inzetten om de oost-westgerichte structuur te versterken, zonder daarbij de openheid van het landschap te verliezen

Hieronder worden per kern kenmerken benoemd, welke van invloed zijn op de boomstructuren met daarbij uitgangspunten voor de boomstructuren

Kern	Kenmerken	Ingezet wordt op
Alem	Karakteristiek voor Alem is dat de kern afgezonderd ligt van de overige kernen door een oude rivierarm	Behoud en versterking van karakteristieke leilinden in het centrum
	Alem heeft daardoor maar één hoofdtoegangsweg en een opvallende driehoekige structuur	De entree aan de Veerweg/ Sint Odradastraat is ruim van opzet. De plek leent zich ervoor om enkele bomen aan te planten, waardoor de kern een groenere uitstraling krijgt
	Een karakteristieke boomsoort voor Alem is de Linde	
Ammerzoden	Ammerzoden (Wordragen) kent een opvallende boogvormige verkavelingsstructuur op enige afstand van de kern. In deze rand is kasteel 'Ammerzoden' een belangrijk historisch en kenmerkend element	Behoud en versterking karakteristieke leilinden in het centrum en handhaven en versterken boogvormige structuur in Wordragen.
	Het centrum wordt gekarakteriseerd door leilinden	

Kern	Kenmerken	Ingezet wordt op
Hedel	Doordat deze kern in de tweede wereldoorlog is verwoest, is er geen sprake van wezenlijk historische waarden. Door deze verwoesting ontbreken (oude) boomstructuren ook. De belangrijkste wegen zijn de Oude Rijksweg, Uithovensestraat, de toekomstige Rondweg en de wijkontsluitingen Koningin Wilhelminastraat en Hooiweg. De Oude Rijksweg met zijn dichte beplanting en boomstructuur is een goede afscherming van de bebouwing bij het 'Nieuwe Wiel'	Aanplant van duurzame bomen in de kern, die in de toekomst een duidelijk herkenbare structuur gaan vormen.
Heerewaarden	De kern bestaat hoofdzakelijk uit oude bebouwing. Deze is compact, waardoor er weinig beschikbare ruimte is voor bomen. In het centrum staan oude kastanjes	Handhaven en aanplanten van bomen langs de belangrijkste wegen binnen de kern: Langestraat, Secr. Janssensstraat en de Hogestraat. Behoud van de kastanjes in het centrum
Hurwenen	De buitenrand van de kern is vanuit stedenbouwkundig oogpunt erg divers, wat zorgt voor een rommelig beeld. In het centrum staan oude kastanjes die de historie van de kern benadrukken	Behoud van de kastanjes in het centrum omdat ze een belangrijke bijdrage leveren aan de groene beleving van het dorp
Kerkdriel	Het meest kenmerkend is het centrale plein met historische bebouwing daar omheen. Langs de hoofdweg bepaalt een onrustige bebouwing, met verspringende rooilijn het beeld. Er is sterk contrast tussen kleinschalige- en grootschalige bebouwing. De nieuwere bebouwing is grootschaliger en biedt meer ruimte om bomen te plaatsen.	Handhaven van de bomen op het centrale plein. Langs de hoofdweg wordt ingezet op een eenduidige bomenrij om rust te krijgen in het straatprofiel en begeleiding te bieden naar het centrum
Rossum	Er is sprake van een modern deel en een oud deel, waardoor de kern in tweeën is gedeeld. Het nieuwe deel is grootschaliger van opgezet, waardoor de identiteit van de kleinschalige dorpse kern afgezwakt wordt. In de kern ontbreekt een duidelijke structuur, die hier wel wenselijk is als begeleiding van de doorgaande wegen.	Het vasthouden van de dorpse identiteit door aanplant van bomen in nieuwere wijken. Behoud van oudere bomen in Rossum
Velddriel	De basis van de kern is ontwikkeld als twee evenwijdige lintbebouwingen ("dubbel-lint"); Deze lintbebouwing kenmerkt zich door de compacte bouw dicht tegen de straat. De linden op het marktplein geven een dorpse sfeer	Ontwikkeling van enkele bomen op plekken waar wel voldoende ruimte is tussen de lintbebouwing
Well/Welseind	De centrumgebieden zijn gevormd door een verdichting van lintbebouwingen. Deze verdichting heeft als gevolg dat er nagenoeg geen ruimte is voor bomen, afgezien van een centraal geplaatste linde in het centrum van Wellseind. Het kasteelterrein heeft de status van een rijksmonument en de bomen die hier staan benadrukken deze status.	Versterken van de bomen bij de entrees om daarmee de groene uitstraling van de kernen te verbeteren. Handhaven van de bomen op en rond het kasteelterrein
Hoenzadriel	De particuliere bomen bepalen het beeld.	Aanplant van enkele grote, solitaire, gemeentelijke bomen, die de herkenbaarheid van het dorp vergroten en het knusse gevoel van een dijkdorp versterken.

1.1.4 huidige boomstructuur

De huidige boomstructuur wordt gevormd door zowel particuliere als gemeentelijke bomen. Hoewel dit plan ingaat op de gemeentelijke boomstructuur, wordt zijdelings ook aandacht gegeven aan de particuliere bomen.

Buitengebied

De geringe hoeveelheid bomen zorgt voor een open landschap. Op de juiste manier gesitueerde bomen in het buitengebied kunnen het open karakter en de structuur van het rivierenlandschap van de Bommelerwaard versterken.

Het zijn voornamelijk enkele populieren- en essenrijen die samen met de particuliere bomen, zoals essen, populieren, wilgen en walnoten, het beeld bepalen in het buitengebied. Een duidelijke boomstructuur die de wegen begeleidt is in het buitengebied nauwelijks aanwezig.

Binnen de kernen

De historische kernen zijn vaak compact gebouwd en hebben daardoor weinig ruimte voor bomen. In de historische kernen zijn dan ook weinig bomen, afgezien van de centrale pleinen, waar vaak grote bomen het beeld bepalen.

Binnen de kernen zijn op enkele plekken historische bomenlanen aanwezig, zoals de lindenstructuur langs de Slotselaan in Rossum.

De naoorlogse uitbreidingswijken zijn ruimer van opzet. In deze uitbreidingswijken komen naar verhouding meer bomen voor dan in de centrumgebieden. In hoofdzaak worden soorten als linden, esdoorns en eiken aangetroffen in de kernen.

1.2 gewenste bomenstructuur

Op basis van de analyses van de landschappelijke structuur, stedenbouwkundige structuur, wegenstructuur en de huidige boomstructuur is een toekomstbeeld opgesteld. De gewenste boomstructuur omvat de bomen, boomgroepen en bomenrijen die van belang zijn voor het realiseren van de geformuleerde doelstelling: een waardevolle, karakteristieke, veilige en duurzame boomstructuur. Omdat niet elke boom van dezelfde waarde is wordt een status gegeven aan het huidige boombestand, waarbij de hoofdstructuur de hoogste status heeft, gevolgd door de nevenstructuur. In bijlage 1 is een overzichtstekening met daarop de gewenste boomstructuur toegevoegd.

hoofdstructuur

Hoofdstructuur

De hoofdstructuur bestaat uit bomen en boomstructuren die van algemeen belang zijn voor de gehele gemeente. De boomstructuur dient als begeleidende structuur met een link naar het buitengebied. De hoofdstructuur is duurzaam en heeft een hoge representatieve of ecologische waarde. De boomstructuren vallen veelal samen met landschappelijke en stedenbouwkundige patronen zoals bebouwing, wegen, waterlopen en verkaveling. In het landschap en de verstedelijkte omgeving zijn de boomstructuren vaak gekoppeld aan de belangrijkste ontsluitingswegen van de gemeente.

Daar waar keuzes gemaakt moeten worden ten aanzien van de route, bij entrees van de kernen, kruisingen van langzaam verkeersroutes en kruisingen met waterlopen leveren

bomen een bijdrage aan de herkenbaarheid en overzicht. De boomaccenten hebben hier een functionele uitstraling en ondersteunen de hoofdroutes.

Hiervoor wordt de hoofdstructuur gevormd door:

- Boomstructuren langs de belangrijkste wegen binnen de gemeente, die de kernen met elkaar of met het omringende landschap verbinden. Een verbinding met het landschap kan worden gevormd door een bomenrij die vanuit het landschap doorloopt binnen de kern;
- In centrumgebieden is vaak weinig ruimte voor bomen. Om toch een boomstructuur te kunnen handhaven of ontwikkelen zijn bomen op pleinen in de centrumgebieden van de dorpen erg waardevol;
- Leiboomstructuren binnen de kernen.

nevenstructuur

Nevenstructuur

De nevenstructuur is bepalend voor de ruimtelijke geleding van een wijk of kern en bestaat uit boomstructuren met een algemeen belang voor de bewoners. Ze hebben vaak een sterke relatie met het functioneren van de wijk/kern en de stedenbouwkundige opbouw. De nevenstructuur bestaat vooral uit boomstructuren langs de ontsluitingwegen van de wijk of kern. Ook boomstructuren langs watergangen en langzaam verkeerroutes die door de wijk/kern lopen worden aangemerkt als nevenstructuur omdat deze een grote bijdrage leveren aan de beleving van de wijk.

De nevenstructuur wordt gevormd door:

- De boomstructuren langs wijkontsluitingswegen binnen de kernen, langs watergangen en langzaam verkeerroutes en wegen die buurten verbinden
- Boomgroepen in het buitengebied
- Bomen op de pleintjes, entrees in de woonwijken

Overige structuren

Alle bomen die niet tot de hoofd-, nevenstructuur of de monumentale bomen behoren worden aangeduid als overige bomen. Dit zijn allereerst de bomen die vanwege hun cultuurhistorische waarde (knotbomen langs wegen, leibomen in het centrum) belangrijk zijn voor de gemeente maar niet in een hoofd- of nevenstructuur terug komen. Andere overige structuren zijn de bomen in woonstraten, op bedrijventerreinen en in het buitengebied die niet structuurbepalend zijn maar wel een bijzondere waarde kunnen hebben voor omwonenden of passanten. (de overige bomen zijn, met uitzondering van de hieronder beschreven structuren, niet op de kaart van bijlage 1 weergegeven)

monumentale bomen

Monumentale bomen

De Bomenstichting beheert het Nationaal Register van Monumentale Bomen. Het betreft zowel gemeentelijke bomen als bomen in eigendom van derden.

Monumentale bomen zijn de belangrijkste bomen binnen de gemeente. De bomen hebben een hoge status vanwege, de leeftijd, de grootte of bijvoorbeeld de standplaats. Dit bomenstructuurplan zet in op instandhouding en bescherming van de monumentale bomen. In deel 2 is een lijst opgenomen met bomen binnen de gemeente Maasdiel, die voorkomen op het Nationaal Register van Monumentale Bomen.

Vanzelfsprekend is deze statusindeling van invloed op de wijze van omgaan met bomen. In onderstaand schema worden de verschillen omtrent beleid en beheer van de bomen weergegeven. Dit schema moet beschouwd worden als aanzet en kan in de toekomst uitgebreid worden.

	hoofdstructuur	nevenstructuur	Overige bomen	monumentale bomen
bescherming	duurzame bescherming	duurzame bescherming	aanpasbaar aan wensen bewoners	verhoogde duurzame bescherming
Prioriteit bij acties en omvormingen	hoog	middel	laag	hoog
Inspraak bewoners	geen	geen	wel	geen

De gewenste boomstructuur is een toekomstbeeld dat door middel van beheer en van reconstructies bereikt kan worden. Door de gewenste boomstructuur enerzijds te gebruiken als toetsingskader bij kapverzoeken en ruimtelijke ontwikkelingen (handhaven dan wel verwijderen van bomen) en anderzijds actief in te zetten door middel van reconstructies kan dit toekomstbeeld worden bereikt.

In sommige situaties kan de gewenste boomstructuur niet worden gerealiseerd in de huidige terreininrichting. Zo kan de ligging van kabels en leidingen of de indeling van het wegprofiel te weinig ruimte voor bomen over laten. Omdat dit bomenstructuurplan ook gebruikt wordt als kader voor ruimtelijke ontwikkelingen en plannen is niet altijd rekening gehouden met de huidige terreininrichting. Het bomenstructuurplan kan juist randvoorwaarden geven aan dergelijke ontwikkelingen. Over het algemeen is de haalbaarheid beoordeeld aan de hand van het beschikbare profiel bovengronds (ruimte van gevel tot gevel of erfgrans tot erfgrans).

De rotonde kan een belangrijk boomaccent worden

De boomstructuur aan de Achterdijk is een duidelijke geleiding voor het verkeer

De entree van Alem wordt door de solitaire bomen benadrukt

De zware boombeplanting langs de oude Rijkswijk laat zien dat dit van oudsher een belangrijke verkeersroute is.

Langs de v. Heemstraweg richting Heerewaarden is geen boombeplanting gewenst om de relatie met het open landschap te behouden

Paardenkastanjes aan de Stationsstraat in Hedel zijn een belangrijke verwijzing naar het oude station

1.3 actiepunten boomstructuur

Op basis van de landschaps-, stedenbouwkundige-, de wegenstructuur en de gewenste boomstructuren binnen de gemeente Maasdriel zijn actiepunten geformuleerd, die elke hun bijdrage leveren om de gewenste boomstructuur te bereiken.

Enkele problemen zijn niet op te lossen door een actie uit te voeren, dit zijn de zogenaamde structurele problemen die alleen preventief op te lossen zijn door tijdens het ontwerpproces beter na te denken over de groeiplaats van de bomen. Hiervoor zijn in hoofdstuk 2 ontwerpcriteria opgesteld.

Hieronder zijn de actiepunten omschreven die nodig zijn om de gewenste boomstructuur te ontwikkelen. De nummers van de actiepunten corresponderen met de nummers in de kaart "gewenste boomstructuur" bijlage 1.

kern/ straatnaam	Beschrijving/ functie van de boomstructuur of het boomaccent:
Gemeente Maasdriel	
N831 (Bergse maasdijk/ Bernseweg/ Ammerzodenseweg/ Drielseweg/ Provinciale weg)	begeleiding van de hoofdontsluiting van de gemeente
N832 (Weigraaf/ Molenacherdijk/ Walderweg)	begeleiding van de hoofdontsluiting van de gemeente
N322 (v. Heemstraweg)	begeleiding van de hoofdontsluiting met een onderbroken boomstructuur zodat doorzichten ontstaan
Lange achterdijk/ Korte achterdijk/ Achterdijk	accentuering historische lijn
Hoevensseweg/ Veilingweg/ Schoofbandweg	begeleiding ontsluiting
Meiweg	landschappelijke bomenrij van knotwilgen
Oude rijksweg Hedel	ruimtelijke afscherming van de kern en begeleiding van het verkeer
Wordenseweg	begeleiding ontsluiting
Fort St. Andries	versterking historisch element met een recreatieve functie
Rotonde N322/N831	benadrukking van de rotonde en landmark
Wellseind	
Kruising Klemmit/ Welseindsestraat/ Lenshoek	markering van de kruising
Boosterenweg	landschappelijk bomenrij van knotwilgen
Well	
Weigraaf	begeleiding naar de kern met een landschappelijke uitstraling
Dropsstraat / Maijenstraat/ Dreef	losse structuur van enkele marktante bomen
Heust (kraaienpad)	begeleiding naar het kasteel en de kern Well met een landschappelijke uitstraling
Onderwaard	-
kasteel Well	belangrijk boomaccent met zichtrelatie vanaf de dijk
Ammerzoden	
Uilecotenweg	duidelijke begeleiding van de ontsluitingsweg
Hoge Heiligenweg/ Mr. L.A. Grostraat	benadrukking van de kenmerkende wegenstructuur
Wellsedam/ Ammerstraat	begeleiding van de wijkontsluiting
St. Clarastraat	begeleiding van de wijkontsluiting
Voorstraat	begeleiding van het oude centrum (leilinden)
Jan de Witplein	versterking van de centrale functie van het plein
Kasteel Ammerzoyen	versterking van het historische karakter met grote waarde voor de kern
Wordragen	
Heust/ Wordragensestraat/ Achterstraat	benadrukking van de kenmerkende wegenstructuur

kern/ straatnaam	Beschrijving/ functie van de boomstructuur of het boomaccent:
Hedel	
Middelingseweg/ Hogenhofstraat	begeleiding van de wijkontsluiting
Baronieweg/ Rondweg Hedel	begeleiding van de ontsluiting van de kern
Hondsnestraat/ Gasthuisstraat/ Korenstraat/ Akkerseweg	begeleiding van directe wegen van het buitengebied naar het centrum
Hooiweg/ Prins Bernardstraat	begeleiding van de wijkontsluiting tussen centrum en buitengebied
Veldweg/ Koningin Wilhelminastraat	benadrukking van de historie en sentimentele waarde als markant accent in de dorpskern
Stationstraat	verwijzing naar het oude station wat hier heeft gestaan
Veldriel	
Voorstraat/ Sellikstraat	begeleiding van de hoofdontsluiting van de kern
St. Anthoniusstraat	begeleiding van de directe wegen van het buitengebied naar het centrum
Kerkplein Voorstraat	benadrukking van de centrale functie en historische waarde van het plein
Kerkdriel	
Kerkstraat	accentuering van de hoofdontsluiting
Paterstraat	benadrukking van de rand van de kern
Duitse Weistraat/ Wertsteeg	benadrukking van de rand van de kern en begeleiding van de ontsluitingsweg
Leijensteinstraat/ Keivitsham	benadrukking van de rand van de kern en begeleiding van de ontsluitingsweg
Drielse wetering	groen accent in de wijk met mogelijkheden voor enkele markante bomen
Julianastraat/ Beatrixstraat	begeleiding van de noord-zuid ontsluiting
Wilhelminaplantsoen en kerkplein	belangrijk groenelement in het centrum met ruimte voor marktante bomen
Ipperakkeren/ St. Ansriedstraat	begeleiding van de oost-west ontsluiting van de noordelijke woonwijken
Bulkseweg	benadrukking van de rand van de kern en begeleiding van de ontsluitingsweg
Kromsteeg/ Gr. Ansriedstraat	begeleiding oost-west ontsluiting van de noordelijke woonwijken
Mgr. Zwijsenplein	accentuering van het dorpsplein
Teisterbandstraat/ Dalemstraat	begeleiding/ benadrukking van de historische route naar het centrum
Hoenzadriel	
Kievitsham	aansluiting van de kern bij Kerkdriel
Alem	
Veerweg	doorzetting van de bestaande boomstructuur langs de Jan Klingenweg
Weikesstraat/ meerenstraat	begeleiding noord-zuid ontsluiting
Jan Klingenweg	begeleiding en accentuering hoofdontsluiting
Kruising St. Odradastraat/ Veerweg	markant punt bij de entree van de kern
Rossum	
Burg. V. Randwijckstraat/ Slotselaan	begeleiding hoofdontsluitingsweg
Kerkstraat. Burchtstraat	begeleiding hoofdontsluiting richting Hurwenen met een landschappelijk karakter
Hogeweg	begeleiding ontsluiting richting buitengebied
Slingerbos	aantrekkelijk beeld in een park met grote recreatieve functie voor de kern
Hurwenen	
Maarten van Rossumstraat	begeleiding ontsluiting richting buitengebied
Wielewaallaan/ Dorpsstraat/ Groenestraat/ HW van Helstraat	accentuering ontsluiting kern
Heerewaarden	
Langestraat en Korte Valksestraat	begeleiding ontsluiting en entree van de kern
Variskestraat/ Molendijk	landschappelijke beplanting
Singel Noordhoek/ Hoge straat/ Secr. Janssenstraat/ Woltersstraat	accentuering/ begeleiding rondgaande ontsluiting

2 TECHNISCHE EN RUIMTELIJKE RICHTLIJNEN

2.1 streven naar duurzame bomen

De duurzaamheid van een boom en zeker ook de overlast die een boom veroorzaakt worden voor een belangrijk deel bepaald door de manier waarop bij aanplant rekening is gehouden met de juiste soortkeuze, de standplaats en de beschikbare ruimte. Doordat bomen relatief klein worden aangeplant en pas na jaren uitgroeien tot hun uiteindelijke omvang worden de gevolgen van foute keuzes hierin pas na jaren duidelijk. Om de beschikbare kennis op dit gebied optimaal te gebruiken en toegankelijk te maken zijn in dit bomenstructuurplan richtlijnen opgenomen voor de aanplant van bomen. Deze richtlijnen zijn primair bedoeld als harde uitgangspunten voor het aanplanten van nieuwe bomen, maar kunnen tevens worden gebruikt bij beoordeling van de duurzaamheid van bestaande bomen en de afhandeling van klachten.

De gestelde eisen zijn gericht op het ontwikkelen van een duurzame boomstructuur. Hiertoe zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

De **vitaliteit** van de boom moet optimaal kunnen worden gegarandeerd. Een gezonde boom is over het algemeen veilig en duurzaam. Naast externe omstandigheden (stambeschadigingen bijvoorbeeld) zijn standplaats, groeiruimte, bodem en waterhuishouding en natuurlijk de juiste soortkeuze essentieel voor een vitale boom.

De boom moet kunnen uitgroeien tot de **soorteigen habitus** (groeivorm). Dat wil zeggen dat de boom bovengronds en ondergronds de ruimte moet hebben om uit te groeien tot de vorm die de soort van nature ontwikkelt. Hierdoor wordt het beheer beperkt en ontstaat een fraaie verschijningsvorm van de boom.

Het **beheer** van de boom (bijvoorbeeld snoeien, boomcontroles, ziektebestrijding) dient waar mogelijk te worden beperkt. Door te streven naar vitale bomen met een soorteigen habitus wordt hier grotendeels aan voldaan. Andere aandachtspunten hierbij zijn de aanplant op de juiste uiteindelijke afstand, beperking van het aantal boomspiegels (in gazons en verharding) en de aanplant van gezonde soorten.

De eventuele **overlast** van bomen aan omwonenden moet zoveel mogelijk worden beperkt om draagvlak voor de instandhouding van de boom, ook bij uitgroeien tot uiteindelijke omvang, te behouden. Naast de omvang van de boom zijn zaken als vruchtdracht, drup, bezonning en bladoverlast hierbij van belang.

2.2 technische en ruimtelijke richtlijnen

Voor de toepassing van bomen kunnen verschillende algemene richtlijnen en aanbevelingen worden gehanteerd. Door alle plannen en studies vanaf de eerste schetsen hieraan te toetsen kan een betere boomstructuur worden bereikt.

geen bomen planten die er eigenlijk niet kunnen staan.

soms geen bomen versterkt de ervaring van de bomen die er wel staan.

beter een grote boom dan meerdere kleine

bomen bij voorkeur in beplanting of gras.

bewuste toepassing vormbomen.

Geen bomen planten die er eigenlijk niet kunnen staan; de technische en ruimtelijke criteria zijn weliswaar niet wettelijk of juridisch vastgelegd maar geven wel vanuit vakkennis en ervaring aan wat de kansen van een boom op een bepaalde locatie zijn. Een boom die als jonge boom uitstekend past, maar bij het volwassen worden onherroepelijk problemen oplevert kan beter op voorhand niet worden geplant.

Soms geen bomen planten versterkt de ervaring van de bomen die er wel staan; het beleven van een open landschap of een stenige en stedelijke wijk kan een contrast oproepen met besloten of bosachtige delen en met dorps- en lommerrijke straten. Deze contrasten kunnen in de beleving van een dorp of landschap zeer waardevol zijn.

Beter één grote boom dan meerdere kleine; bomen van de eerste grootte kunnen uitgroeien tot imposante, grote en monumentale bomen. Kleinere bomen zijn over het algemeen sneller versleten en worden eerder vervangen. De meest waardevolle bomen in de openbare ruimte zijn vaak oude, grote en monumentale bomen. Plant daarom bomen die kunnen uitgroeien tot een dergelijk exemplaar.

Bomen bij voorkeur in beplanting of gras; ongeacht de groeiplaatsverbeteringen bij bomen in verhardingen blijven bomen beter groeien als ze in beplanting of gras staan. De betere vochthuishouding, beluchting van de wortels en het ontbreken van te grote druk zorgen voor betere groeiomstandigheden en bieden meer mogelijkheden tot het uitgroeien van een boom. Een standplaats in gras heeft daarbij als nadeel dat het gevaar op stambeschadigingen bestaat door het maaierwerk.

Bewuste toepassing vormbomen; leibomen, gekandelaberde bomen, knotbomen en bomen met andere specifieke vormen hebben extra beheer nodig. Het snoeien en begeleiden van de groei veroorzaakt gedurende het gehele leven van de boom een extra kostenpost. Daarom dienen deze vormbomen alleen te worden toegepast waar een dergelijk intensiever beheer verantwoord is, zoals in centrumgebieden, bij monumenten of op specifieke locaties. Het knotten of kandelabereren van bomen als maatregel om overlast of klachten te bestrijden, dient voorkomen te worden. Een dergelijke maatregel geeft een verkeerd precedent.

Bij de richtlijnen wordt onderscheid gemaakt in drie groottes:

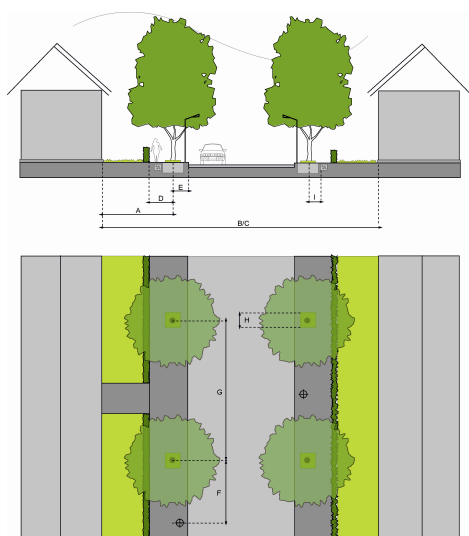
1^e grootte: bomen die bij uitgroei tot hun natuurlijke habitus groter worden als 20 meter, voorbeelden zijn plataan, zomereik, linde, gewone beuk, es, paardekastanje;

2^e grootte: bomen met een omvang tussen 8 en 20 meter, zoals haagbeuk en zwarte els;

3^e grootte: bomen kleiner als 8 meter blijven, zoals meidoorn, sierappel en lijsterbes.

De richtlijnen zijn gebaseerd op bomen met een ovale of eironde kroonvorm. Voor bomen met afwijkende kroonvormen, zoals zuilvormige kronen of juist brede platte kronen, en voor bomen met snoeivormen, zoals leibomen of knotbomen, gelden afwijkende maten

	richtlijn	1 ^e	2 ^e	3 ^e	grootte
bovengrondse ruimte					
A	afstand tot gebouw/gevel uitgegaan wordt van de halve hoogte van de uiteindelijke boom als minimale afstand	> 10,00	> 7,50	> 4,00	m1
B	breedte straatprofiel voor één rij uitgaande van bovengrondse maat van gevel tot gevel; deze afstand is twee maal de minimale afstand tot gevel	> 20,00	> 15,00	> 8,00	m1
C	breedte straatprofiel voor twee rijen uitgaande van bovengrondse maat van gevel tot gevel; maat is berekend op basis van twee maal afstand tot gevel en minimale tussenmaat (bij driehoeksverband)	> 25,00	> 19,00	> 10,00	m1
D	afstand tot kavelgrens wettelijke minimale maat is voor gemeentelijke bomen niet gedefinieerd; gegeven maat is een gemeentelijke richtlijn	> 3,00	> 2,00	> 1,00	m1
E	afstand tot rijbaan bij doorgaande wegen tevens afhankelijk van opkroonhoogte	> 2,00	> 1,50	> 1,00	m1
F	afstand tot openbare verlichting uitgezonderd situaties waarbij de onderzijde van de kronen zich boven de armatuur bevindt	> 7,00	> 6,00	> 5,00	m1
G	onderlinge afstand afstand in de rij, gebaseerd op uitgroeimogelijkheden tot natuurlijke habitus	> 10,00	> 7,50	> 4,00	m1
H	boomspiegel bij standplaats in verharding	> 4,00	> 2,25	> 1,00	m2
beschikbare ondergrondse ruimte					
I	afstand tot kabels en leidingen richtlijn is gebaseerd op behoud van een acceptabel en veilig wortelgestel wanneer een sleuf gegraven wordt ten behoeve van kabels en leidingen geldt niet voor bijzondere kabels en leidingen zoals hoogspanningstracés en transportleidingen	> 4,00	> 2,00	> 1,00	m1

2.3 Locatiegebonden richtlijnen

Om te komen tot een karakteristieke boomstructuur worden hieronder aanbevelingen gegeven voor de toepassing van bepaalde boomsoorten en plantwijzen in de verschillende landschapstypen en dorpen van de gemeente Maasdriel. De genoemde landschapstypen verwijzen naar de indeling zoals gehanteerd is in paragraaf 1.1.2.

De aanbevelingen zijn gebaseerd op de huidige kenmerken van de verschillende gebiedsdelen en de onderscheidende onderdelen hierin. Nadrukkelijk is gezocht naar de verschillen tussen de verschillende kernen en landschapstypen om de diversiteit te bevorderen en het verschil in identiteit te stimuleren.

Genoemd worden soorten die kenmerkend zijn en daarom aanbevolen worden voor aanplant en eventuele kenmerkende plantwijzen of locaties. De genoemde soorten en plantwijzen zijn aanbevelingen, waarvan in projecten van kan worden afgeweken.

Bomen in het buitengebied

Algemeen geldt dat in het buitengebied wordt gestreefd naar inheemse bomen.

oeverwallen en stroomruggen, dit zijn zanderige hogere gronden nabij rivieren.

- kleinschalige en afwisselende toepassing van bomen;
- esdoorns in rijen of singels langs de wegen;
- lindes, eiken en noten als solitairen of groepen op bijzondere plekken en rond de bebouwing.

komgronden, dit zijn kleiige gronden die het verst van de rivier zijn ontstaan.

- toepassing van bomen langs wegen;
- uniforme toepassingen en grotere eenheden;
- enkele en dubbele essen-, wilgen- en populierenrijen.

Bomen binnen de kernen

Binnen de kernen kunnen zowel inheemse, als exotische bomen worden toegepast.

3 CONCLUSIES

Op basis van een analyse van de landschappelijke structuur, stedenbouwkundige structuur, infrastructuur en de huidige bomenstructuren is de gewenste bomenstructuur geformuleerd.

Bij de gewenste bomenstructuur wordt onderscheid gemaakt in:

hoofdstructuur; deze wordt gevormd door bomen die op gemeentelijk niveau van groot belang zijn.

- Boomstructuren langs de belangrijkste wegen binnen de gemeente, die de kernen met elkaar of met het omringende landschap verbinden. Een verbinding met het landschap kan worden gevormd door een bomenrij die vanuit het landschap doorloopt binnen de kern;
- In centrumgebieden is vaak weinig ruimte voor bomen. Om toch een boomstructuur te kunnen handhaven of ontwikkelen is het soms erg waardevol om één bom op pleinen in de centrumgebieden van de dorpen toe te passen;
- Leiboomstructuren binnen de kernen.

nevenstructuur; deze wordt gevormd door bomen die op wijk- of buurniveau van belang zijn. De boomstructuren langs wegen in het buitengebied die niet direct een verbinding vormen tussen de kernen, maar wel belangrijk zijn en wijkontsluitingswegen binnen de kernen, die de buurten verbinden;

- Boomgroepen in het buitengebied;
- Bomen op de pleintjes in de woonwijken.

Bomen in woon- en werkomgeving; dit zijn alle bomen die niet tot de hoofdstructuur, nevenstructuur, of monumentale bomen behoren.

BIJLAGE 1

BOMENSTRUCTUURKAART